

Prosjekt PURA: “Vannområdet Bunnefjorden med Årungen- og Gjersjøvassdraget”

Til: Kommunene Ås, Frogn, Oppegård og Nesodden
Fra: Anita Borge, vannområdeleder
Kopi: -
Dato: 02.11.2017
Emne: Forbud mot utslipp av båtseptik fra fritidsbåter. Felles saksfremstilling i kommunene Ås, Frogn, Oppegård og Nesodden 2017/2018

Forbud mot utslipp av båtseptik fra fritidsbåter i PURA: Tekst i felles saksfremstilling

1) Sammendrag

Styringsgruppen i PURA vedtok våren 2016 at vannområdets eierkommuner med kystlinje skulle vurdere innføring av forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter. Samtidig skulle mulighetene for etablering av anlegg for tømning av septiken utredes.

I vedtak etter behandling i Follorådet ble PURA bedt om å utarbeide felles sak i de aktuelle kommunene Ås, Frogn, Oppegård og Nesodden.

Saken gir:

- informasjon om utfordringene med båtseptik i PURAs vannområde
- forslag til forbud mot tømning av septiken
- beskrivelse av muligheter for etablering av mottaksanlegg for båtseptik
- vurdering av et skrågvaskeanlegg i vannområdet PURA

2) Bakgrunn for saken

Vannområdet Horten-Larvik kom våren 2016 med en henstilling om tilslutning til opprop mot utslipp av septik fra fritidsbåter i Oslofjorden (vedlegg 1). Henstillingen var ønsket behandlet i styringsgrupper/vannområdeutvalg i vannområdene som grenser til Oslofjorden.

PURAs styringsgruppe behandlet oppropet, så positivt på initiativet og ønsket å støtte dette. I henhold til PURAs mandat skal vannområdet jobbe frem gode løsninger for forbedring og opprettholdelse av vannkvaliteten. PURA har et ansvar for å mane til handling i sine eierkommuner ved å sikre innføring av viktige tiltak for et bedre vannmiljø.

Nesodden kommune har allerede innført totalforbud mot utslipp av denne type septik, og i Morsa vannområde har Vestby kommune innført totalforbud. Det er ønskelig at også kommunene Ås, Frogn og Oppegård innfører et totalforbud, slik at

samtlige eierkommuner med kystlinje i PURA håndhever et forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter.

Saken ble behandlet i Follorådet 02.09.2016. Vedtaket fra Follorådet var:

1. *Follorådet stiller seg positive til initiativet fra PURA, vannområdet Bunnefjorden med Årungen- og Gjersjøvassdraget, til innføring av forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter i marint område for kommunene Ås, Frogn og Oppegård.*
2. *Det utarbeides en felles sak i de aktuelle kommuner om innføring av forbud mot utslipp av båtseptik. Saksfremstillingen skal også inneholde en vurdering av etablering av anlegg for tømning av båtseptik i PURAs område.*

Nesodden kommunes forskrift om septikutslippsforbud kan brukes som en mulig juridisk forankring av forbudet.

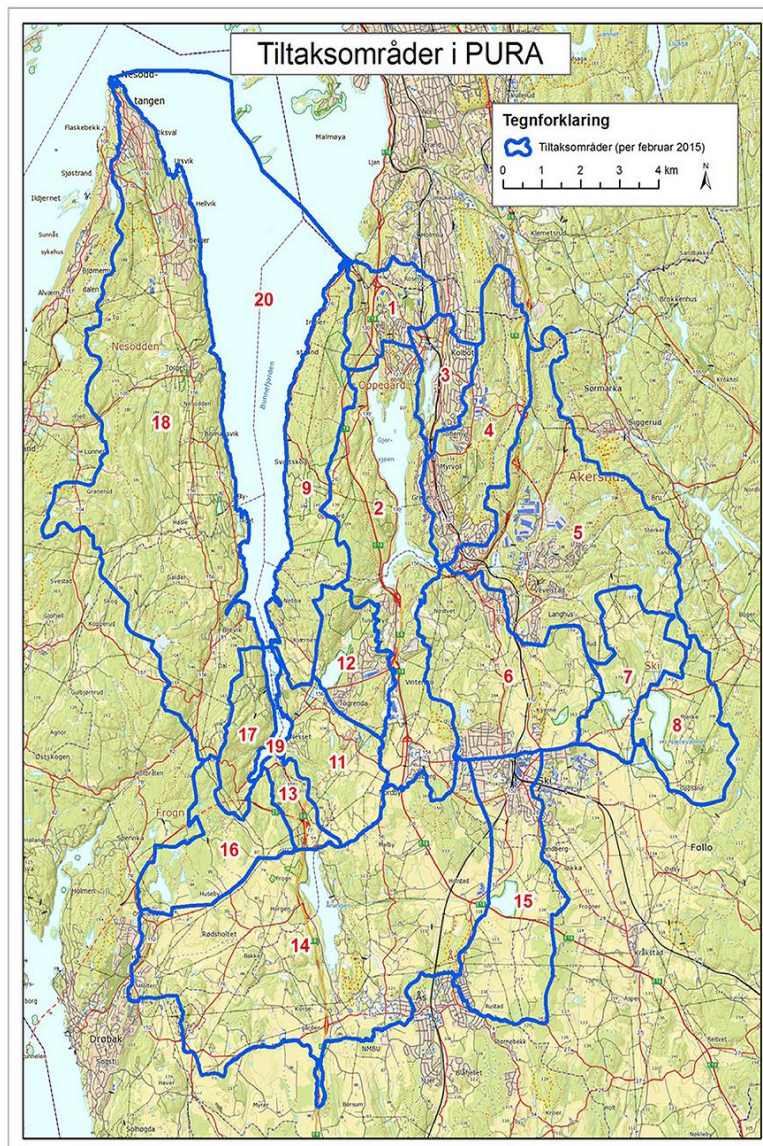
Etter behandling i prosjektgruppen i PURA etablerte temagruppe Biologi/limnologi en egen ad hoc-gruppe. Denne har i tre møter kommet med innspill til løsninger for mottak av båtseptik. Det er også foretatt en vurdering av å etablere et anlegg for skrågvask i PURA.

3) Bunnebotn og Bunnefjorden – båtliv og sårbarhet

Bunnebotn (indre del av Bunnefjorden) og Bunnefjorden utgjør de marine tiltaksområdene i PURA, nr. 19 og 20 i figur 1. Sammen med resten av Oslofjorden utgjør områdene et aktivt område for fritidsbåter. Det er anslagsvis rundt 1400 båter som har fast tilhold i Bunnefjorden og Bunnebotn. Over halvparten av disse har en septikbeholder. I tillegg kommer tilreisende båter.

Bunnefjorden er adskilt fra Vestfjorden med en bred terskel som går på ca. 50 meters dyp mellom Nesoddtangen og Bygdøy. Denne terskelen hindrer i lange perioder utskifting av bunnvannet i Bunnefjorden og det er tidvis dårlig vannkvalitet og oksygenvinn i dypere vannsjikt. Økologisk tilstand er vurdert til dårlig, ref. [PURAs faktaark](#).

All tilførsel av forurensende stoffer, som septik fra fritidsbåter, er derfor svært uheldig, og vil kunne hindre måloppnåelse om god kjemisk og økologisk tilstand i disse tiltaksområdene.

Vannområdet PURA er inndelt i følgende tiltaksområder:

Gjersjøvassdraget:

- 2. Gjersjøen
- 3. Kolbotnvann
- 4. Greverudbekken
- 5. Tussebekken / Tussetjern
- 6. Dalsbekken
- 7. Midtsjøvann
- 8. Nærevann

Årungenvassdraget:

- 14. Årungen
- 15. Østensjøvann

Bunnefjorden:

- 1. Gjersjøelva
- 9. Ås/Oppegård til Bunnefjorden
- 11. Fålebekken/Kaksrudbekken
- 12. Pollevann
- 13. Årungenelva
- 16. Bonnbekken
- 17. Frogn til Bunnebotn
- 18. Frogn/Nesodden til Bunnefjorden
- 19. Bunnebotn
- 20. Bunnefjorden

Figur 1: PURA: Vannområdet Bunnefjorden med Årungen- og Gjersjøvassdraget. Tiltaksområde 19 og 20 utgjør hhv. Bunnebotn (indre del av Bunnefjorden) og Bunnefjorden.

4) Septik fra fritidsbåter

Septik fra fritidsbåter inneholder høye konsentrasjoner av næringsstoffer og smittestoffer. Dette vil kunne påvirke vannkvaliteten i negativ grad, også med mulig oppblomstring av giftproduserende alger. I tillegg medfører utslipp av båtseptik estetisk forurensning.

Sjøfartsdirektoratet sendte i 2012 ut et informasjonsskriv om utslipp av septik fra fritidsbåter, ref. vedlegg 2. Her oppfordres det til at fritidsbåter benytter mottaksanlegg for båtseptik.

Nesodden kommune innførte ved egen lokal forskrift forbud mot tømning av septik fra skip inkl. fritidsfartøy i 2003, ref. vedlegg 3. Forbudet ble innført etter et innledende arbeid i Fagrådet for vann- og avløpsteknisk samarbeid i indre Oslofjord, der deltakerkommunene ble oppfordret til å innføre gode grep mot tømning av båtseptik. Formidling av erfaringer fra tømmestasjoner på Nesodden har inngått i ad hoc-gruppe Båtseptik sitt arbeid.

5) Anlegg for tømning av septik fra fritidsbåter

a) Type

Det er to aktuelle løsninger for mottak av septik fra fritidsbåter:

1) Septik pumpes direkte til kommunalt avløpsnett

2) Septik oppbevares i tanker og renses på stedet

Løsning 1) krever at mottaksanlegget legges til et område med kommunalt avløpsnett. For løsning 2) er det, etter det ad hoc-gruppen har erfart, kun én aktør på det norske markedet som leverer utstyr for oppbevaring og rensing av septiken: Biovac.

Biovac har presentert sin løsning for ad hoc-gruppen. Løsningen var til dels lite utviklet og foreløpig ikke tilpasset septik fra fritidsbåter.

Nesodden kommune har mottak med løsning 1), der septik pumpes direkte til kommunalt avløpsnett. På møte i ad hoc-gruppen delte kommunen sine erfaringer med løsningen både mht. beliggenhet av pumpestasjoner, bruk, rutiner for tilsyn og service på anleggene. Nesodden kommune har gode erfaringer med mottak av septik fra fritidsbåter på sine mottaksstasjoner.

Konklusjon: Ad hoc-gruppen anbefaler et mottaksanlegg for båtseptik der septiken pumpes direkte til kommunalt avløpsnett. Erfaringer fra Nesodden kommune tas inn i det videre arbeidet med utvelgelse av type mottaksanlegg.

b) Beliggenhet

I. Eksisterende anlegg

I PURAs område finnes det tømmeanlegg for båtseptik fra fritidsbåter på Oksval, Nesodden. I tillegg har Nesodden tømmeanlegg på Steilene og Fagerstrand (vannområde Indre Oslofjord Vest), Frogn kommune har to tømmeanlegg i Drøbak gjestehavn (vannområde Morsa) og Vestby kommune har tømmeanlegg i Son gjestehavn (vannområde Morsa). I vannområde Oslo finnes tømmeanlegg i Bestumkilen, Frognerkilen, ved Hovedøya og i Paddehavet.

Figur 2 gir en oversikt over tømmestasjoner for båtseptik pr. august 2017.

Figur 2. Tømmestasjoner for septik fra fritidsbåter i indre Oslofjord pr. 2017:

Son Gjestehavn, Vestby

Drøbak Gjestehavn, Frogn

Fagerstrand og Oksval, Nesodden

Steilene, Nesodden

Bestumkilen, Frognerkilen, Hovedøya og Paddehavet, Oslo

II. Etablering av nytt mottaksanlegg i PURA

Før et forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter innføres i PURAs vannområde bør et anlegg for mottak av septiken være ferdigstilt. Dette vil bidra til at et tømmeforbud i størst mulig grad respekteres av båteierne.

Ad hoc-gruppen har vurdert gunstig beliggenhet for et mottaksanlegg på bakgrunn av følgende faktorer:

- tilstedeværelse av/mangel på kommunalt avløpsnett
- eksisterende mottaksanlegg
- logistikk (hvilke ruter kjører fritidsbåtene m.m.)
- hensiktsmessighet for båteierne

Konklusjonen er at marinaene innerst i Bunnefjorden utgjør en gunstig beliggenhet for et mottaksanlegg. Området har bryggeplasser for et stort antall fritidsbåter og har kommunalt avløpsnett. Med lett tilgjengelighet vil tømning kunne skje i forbindelse med båtturens start eller avslutning.

Konklusjon: Et mottaksanlegg for båtseptik legges til indre del av Bunnefjorden (Bunnebotn), i tilknytning til en av marinaene der. Nøyaktig beliggenhet må utredes nærmere.

Alternativ: Et mottaksanlegg for båtseptik legges til Oppegård båthavn, etter rørføring (etablering av kommunalt avløpsnett) i 2018.

6) Skrågvaskeanlegg

Alger og rur fester seg lett på båtenes skrog og medfører høyere drivstofforbruk og dårligere kjøreegenskaper. For å forhindre dette behandles fritidsbåter med bunnstoff. Bunnstoffet inneholder miljøgiftige stoffer. I de senere årene er det blitt gjort en del for å fase ut noen av disse stoffene (eksempelvis tributyltinn-forbindelser, TBT), men fremdeles finnes tungmetaller som kobber og sink i bunnstoffet. Mikroplast tilføres miljøet når båtene behandles med bunnstoff. De miljøfarlige stoffene akkumuleres i vannmasser, sedimenter og til slutt i dyr. Fiskehelsen påvirkes og gir negative effekter på bruk av fisk som menneskeføde. Det finnes pr. nå ingen typer bunnstoff som er helt uten miljøgifter og som passer alle typer båter og båteiere.

Som et alternativ til bunnstoff kan man vaske båtens skråg for fjerning av uønsket begroing. Ad hoc-gruppen erfarte at det er to aktuelle typer skrågvaskeanlegg på markedet. Anleggene forhandles av hhv. Rentunder ("Drive-in Boatwash") og Renere Oslofjord ("Boatwasher"). Disse var invitert til møte i ad hoc-gruppen for å presentere sine løsninger og besvare spørsmål. Ad hoc-gruppen erfarte at begge løsningene tjente sitt formål med å rengjøre båtens skråg, men løsning for rensing av vaskevannet etter vask synes å være mangelfull. En del av vaskevannet blir sluppet urensset direkte ut i fjorden.

En renseløsning vil imidlertid kunne utvikles med tiden, og i påvente av dette trakk ad hoc-gruppen følgende konklusjon:

Konklusjon: Man avventer etablering av et skrågvaskeanlegg i PURA til gode renseløsninger for vaskevannet er utviklet. Imidlertid bør det ved valg av lokasjon for et mottaksanlegg for båtseptik også settes av plass til et skrågvaskeanlegg, slik at man i fremtiden har mulighet til å etablere dette.

7) Etablering og drift av mottaksanlegg for båtseptik og eventuelt skrågvaskeanlegg

Etablering og drift av mottaksanlegg for båtseptik og eventuelt et senere skrågvaskeanlegg kan ha flere løsningsmodeller. Noen aktuelle er:

- kommunene etablerer og drifter
- kommunene etablerer, kommersiell aktør drifter
- kommersiell aktør etablerer og drifter

Erfaringsinnhenting fra kommuner som har etablert mottaksanlegg for båtseptik vil være viktig i den videre prosessen. Fordeler og ulemper med ulike løsningsmodeller må identifiseres, og avgjørelse ift. hvordan PURAs eierkommuner velger å etablere og drifte bør tas på denne bakgrunn.

Mottaksanleggene på Nesodden ble etablert av og driftes av kommunen. Kommunen sier de har god erfaring med dette.

Marinaer vil også kunne bidra i den daglige driften av mottaksanleggene.

Konklusjon: I den videre prosessen mot etablering av mottaksanlegg for båtseptik gjøres en grundig erfaringsinnhenting fra kommuner som har erfaring med dette. På bakgrunn av denne erfaringsinnhenting avgjøres det hvordan PURAs eierkommuner velger å etablere og drifte anlegget.

Spesielt tas erfaringer fra Nesodden kommune inn i det videre arbeidet mot en valgt løsningsmodell for PURA.

8) Innføring av forbud ved forskrift - erfaringer fra Nesodden

I "Forskrift om forbud mot utslipp av septik i sjøområder fra skip inkl. fritidsfartøy m.m. i Nesodden kommune" (vedlegg 3) beskrives virkeområde, formål, definisjoner, ansvar, hva forbudet omfatter, myndighet, forurensningsgebyr, straff og ikrafttredelse.

I Nesodden kommunes forskrift anføres det at "for å sikre at bestemmelsene i denne forskriften blir gjennomført, kan Sjøfartsdirektoratet eller den Klima- og miljødepartementet bemyndiger fastsette tvangsmulkt til staten i medhold av forurensningsloven § 73, eller overtredelsesgebyr til kommunen i medhold av lov om skipssikkerhet §§ 55 og 56".

Konklusjon:

Nesodden kommunes forskrift benyttes som juridisk forankring av forbudet mot tømning av båtseptik i PURA. Den enkelte kommune gjør de nødvendige tilpasninger/justeringer i teksten. Forskriften legges ut på høring iht. gjeldende prosedyrer.

9) Økonomi – finansiering

a) Kostnader ved etablering og drift av et mottaksanlegg for båtseptik

I følge informasjon innhentet fra Frogn kommune er investeringskostnaden for en tømmestasjon ca. kr. 60.000. Siden det anbefales et mottaksanlegg der septiken pumpes direkte til kommunalt avløpsnett (punkt 5 a) vil det ikke være kostnader forbundet med driften, ut over generelt vedlikehold.

b) Finansiering

Ad hoc-gruppen stilte følgende spørsmål: Kan utgifter for etablering og drift av et mottaksanlegg for båtseptik (ev. i kombinasjon med et skrågvaskeanlegg) finansieres med inntekter fra kommunale gebyrer?

Følgende undersøkelser er gjennomført:

- [artikkel i Norsk Vann Bulletin 4/2012](#), s 22: Tolking av forurensningsloven.

Konklusjon: Kostnadene for investering og drift av et mottaksanlegg for båtseptik kan dekkes gjennom avfallsgebyret i kommunene.

- høringsdokument fra Miljødirektoratet i 2013: Forslag til endring av forurensningsloven om finansiering av opprydding i forsøpling. Her ville det vært naturlig å ta inn en presisering vedr. finansiering av investering og drift av mottaksanlegg for båtseptik.

- i dag på [Lovdata](#) ser vi ingen justering av den aktuelle paragrafen, § 26 i Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).

Ad hoc-gruppen rettet en henvendelse til artikkelforfatteren i Norsk Vann Bulletin 2012 Terje Farestveit, Miljødirektoratet. Han bekrefter at det ikke har skjedd noen regelendring på området, men sier at det er en juridisk holdbar løsning å finansiere mottaksanleggene for båtseptik via avfallsgebyret.

Det forventes at § 26 i Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) oppdateres med disse bestemmelsene ved neste endring.

Konklusjon:

Kommunene kan finansiere etablering og drift av mottaksanlegg for båtseptik via avfallsgebyret. Dette er avklart med Miljødirektoratet ved mailkommunikasjon 19.06.2017.

I den videre prosessen gjøres en endelig juridisk avklaring av dette.

10) Forslag til vedtak

1) Kommunene Ås, Frogn, Oppegård og Nesodden forbyr utslipp av båtseptik fra fritidsbåter fra og med 01.07.2018.

2) Vedlagte forskrift tilpasses kommunene og sendes ut på høring

3) Mottaksanlegg for båtseptik bør være i drift innen forbudet mot tømning av septik i sjø innføres. Et mottaksanlegg med kommunal løsning etableres innerst i Bunnefjorden. Finansieringsløsning utarbeides og beliggenhet, etablering og drift av mottaksanlegget utredes. Kommunene Ås, Frogn, Oppegård og Nesodden går i dialog med marinaene innerst i Bunnefjorden om mottaksanlegg.

I tilknytning til dette anlegget vurderes også etablering av et anlegg for skrågvask. Det videre kommunale samarbeidet koordineres av PURA.

11) Vedlegg

1 – Opprop fra vannområde Horten – Larvik: Tømning av septik fra fritidsbåter. 16.02.2016.

2 – Brev fra Sjøfartsdirektoratet av 30.05.2012: Kloakkutslipp fra fritidsfartøy – informasjonsskriv.

3 – Forskrift om forbud mot utslipp av septik i sjøområdet fra skip inkl. fritidsfartøy m.m. i Nesodden kommune.